

ронний ресурс] / Соловьева Е.А. // Международный научно-исследовательский журнал. – 2016. – Вып.8(50). Часть 1. – С. 158-160. DOI: 10.18454/IRJ.2016.50.222

15. Учреждения для управления губерний Всероссийской Империи. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://runivers.ru/lib/book6866/187015/>

References

1. Barvinok, O. (2016). Functioning of nobility class institution in south-west provinces of the Russian Empire in the late 19th – early 20th century. *Kyiv Historical Studies*, 2, 125-133. [In Ukrainian].
2. Vasilieva, I. (2007). Activities of noble custodies in the Kazan and Simbirsk provinces in the XVIII century. *Chuvash University Bulletin*, 1, 3-10. <https://cyberleninka.ru/article/n/deyatelnost-dvoryanskih-opek-v-kazanskoj-i-simbirskoj-guberniyah-v-xviii-veke/viewer> [In Russian].
3. Vyunnyk, E. (2011). Procedure and practice of the guardianships' establishment and removal during post-reform period for minor noblemen without parental support (on materials of Kursk province). *Belgorod State University Scientific Bulletin. History, Political Science, Economics, Information technologies*, 9, 119-125. <https://cyberleninka.ru/article/n/protsedura-i-praktika-ustanovleniya-i-snyatiya-opeki-v-poreformennyj-period-dlya-nesovershennoletnih-dvoryan-ostavshih-sya-bez/viewer> [In Russian].
4. Goncharova, N. (2014). "Complete collection of laws of the Russian Empire" as a source of research on the noble custodies of the South of Ukraine. *Humanities Journal*, 3-4, 29-35. http://nbuv.gov.ua/UJRN/gumj_2014_3-4_6 [In Ukrainian].
5. Charter for the Rights, Freedoms, and Privileges of the Noble Russian Gentry. In E. Indova (Ed.), *Russian legislation of the X-XX centuries* (Vol. 5. Legislation of the heyday of absolutism). Moscow: Legal literature. http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/dv_gram.htm [In Russian].
6. Konstantinova, Y. (2010). Activities of the bodies of noble custodies in the second half of the XIX – early XX centuries (according to the materials of the state archive of the Kherson region). *Historical and Political research*, 1-2, 105-111. <http://politics.ellib.org.ua/pages-4912.html>. [In Ukrainian].

7. Korogod, G. (2016). Guardianship institutions and guardianship law in the Ukrainian lands XI-XIX. *Sumy antiquity*, 48, 50-58. <https://cutt.ly/DtKrm38> [In Ukrainian].

8. Korf, S. (1906). *The Nobility and its Class Administration for the Century 1762–1855*. Sankt-Petersburg. <http://elib.shpl.ru/ru/nodes/14541-korf-sa-dvoryanstvo-i-ego-soslovnnoe-upravlenie-za-stoletie-1762-1855-godov-spb-1906>. [In Russian].

9. Korchmina, E. (2012). The institute of the noble guardianship in the Ryazan province in the end of the 18th – first half of the 19th centuries. *Proceedings of the Faculty of History, Saint Petersburg University*, 9, 7-13. <https://cyberleninka.ru/article/n/institut-dvoryanskoy-opeki-v-ryazanskoy-gubernii-v-kontse-xviii-pervoy-half-xix-century>. [In Russian].

10. Malyshev, O. (2011). Some features of guardianship and care of minors in Ukraine during the Russian Empire. *Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E. Didorenko*, 1, 31-45. [In Ukrainian].

11. Rudy, N. (2012). *Institute of guardianship and care in Ukraine historical and legal research*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs. [In Ukrainian].

12. Bespalov, S. (2011). Pershin S. Estates institutions in Russia in the first half of the XIX century: based on materials of noble and urban societies of the Middle Volga provinces [Monograph]. *Social and Human Sciences. Home and foreign literature. Series 5: History. Abstract journal*, 2, 57-63. <https://cyberleninka.ru/article/n/2011-02-012-pershin-sv-soslovnnye-uchrezhdeniya-v-rossii-v-pervoy-polovine-hih-veka-po-materialam-dvoryanskih-i-gorodskih-obschestv>. [In Russian].

13. Complete collection of laws of the Russian Empire http://nlr.ru/e-res/law_r/content.html. [In Russian].

14. Solovieva, E. (2016). System of contempt of noble orphan children in the second half of the 19th century (on materials of the Simbirsk province). *International Research Journal*, 8(50), part 1, 158-160. DOI: 10.18454/IRJ.2016.50.222. [In Russian].

15. Establishment for the Provinces of the Russian Empire. <https://runivers.ru/lib/book6866/187015/> [In Russian].

Надійшла до редколегії 30.03.21

A. Loza, Phd Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

NOBLE CUSTODIES OF THE RUSSIAN EMPIRE: HISTORIOGRAPHY AND ACT SOURCES OF STUDY

The article presents historiographical and partial source analysis of the study of the Russian Empire noble custodies. It is determined that the study of custodies as a separate and full-fledged object has not gained wide popularity among historical practices. Works on noble custodies, or related to their study, are divided into three conditional thematic groups. In the first one, custodies are seen as a manifestation of the development of empire law in the field of guardianship and custody. In the second group custodies are treated with other corporate institutions: the gentry assembly and the position of marshal of nobility as one of institution that provided the estates and material rights and privileges of the nobility. The last group of studies has a noble custody as sole object of study and treat it from the different views: through the prism of the autonomy of the nobility, as another executive body of the branched bureaucratic system of the Russian Empire, or as a institution that was founded to help representatives of nobility and, on the other hand, to control them. It is worth noting the fact that complex works that would consider the noble custodies as an independent object are not common. At the same time, the informational power of the study of the noble custodies makes it possible to expand historians' knowledge about the history of the legislation in the field of guardianship, and to expand the prosopographic portrait of the nobility as a whole.

The source bases of this article are: "Establishment for the Provinces of the Russian Empire", "Charter to the Nobility" and "Complete Collection of Laws of the Russian Empire". Their study makes it possible to understand the basic principles of formation and functioning of these corporate institutions, the legal field of their activities and the changes that have been made in their functioning throughout the history of their existence.

Keywords: historiography, noble custody, Russian Empire, nobles, condition, control, sources, protection, orphans.

УДК 94(8).327

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2021.149.8>

Н. Луценко, асп.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7552-6504>

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЗВИТОК "ОСОБЛИВИХ ВІДНОСИН" США ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЗА АДМІНІСТРАЦІЇ ДОНАЛЬДА ТРАМПА (2017-2021)

Проаналізовано розвиток американсько-британських відносин у період президентства Дональда Трампа. З'ясовано, що "особливі відносини" між США та Великою Британією витримали низку зовнішньополітичних викликів, серед яких Брекзит та критика дій британського уряду американським президентом. Утім, між державами незмінно продовжується співпраця у військовій та розвідувальній сфері. США та Велика Британія залишаються головними економічними партнерами. Акцентовано на важливості офіційних візитів Дональда Трампа до Великої Британії як традиційної дії американських президентів.

Ключові слова: США, Велика Британія, "особливі відносини", історія міжнародних відносин, Дональд Трамп, Тереза Мей, Борис Джонсон.

Постановка проблеми. На сучасній міжнародній політичній арені відносини між Сполученими Штатами та Великою Британією зберігають за собою статус визначальних, таких, що впливають на ситуацію у всьому світі. Даний термін утвердився в історичній науці як унікальний і такий, що слугує для позначення відносин

саме між США та Великою Британією. Науковий інтерес до проблематики зносин між двома країнами не зникає з ХХ ст. і досі є актуальним з огляду на політичну, економічну та військову потугу цих держав. У 2016 році Велика Британія прийняла рішення вийти з Європейського Союзу, а в США відбулися президентські вибори,

перемогу на яких здобув Дональд Трамп. Обидві події зіграли вагомий роль у подальшому розвитку американсько-британських відносин. Між державами значною мірою через особистісний фактор загострилися політичні протиріччя. Унаслідок лунали думки про те, що "особливі відносини" більше не є такими близькими, як раніше. Попри це, держави залишилися головними економічними та військовими партнерами. США та Велика Британія взаємодіють як союзники на міжнародній арені, в НАТО та ООН та приймають ключові рішення стосовно ситуації на Близькому Сході.

Аналіз публікацій. Історія "особливих відносин" США та Великої Британії представлена широким колом наукових досліджень. Серед вітчизняної літератури варто відзначити публікації С. Пик [4, 5], Н. Яковенко [7], О. Олійника [3], О. Мітрофанової [2]. С. Пик відзначає, що американсько-британські відносини не оформлені будь-якими міжнародними договорами, які б давали визначення "особливих відносин". Таким чином, вони є виключно усно узгодженою міждержавною домовленістю, яка бере свій початок від співпраці У. Черчилля і Ф. Рузвельта. Перемога та вибори Дональда Трампа та його заяви стосовно міжнародної політики лише закріпили інтерес науковців до проблематики "особливих відносин" на сучасному етапі. Тім Олівер та Майкл Вільямс аналізували розвиток британсько-американських відносин на момент вступу Дональда Трампа на президентську посаду. У спільній статті вчені зазначили, що співпраця у галузі розвідки, взаємодії сил спеціального призначення та ядерної зброї робить відносини США та Великої Британії особливими [13]. Автори переконані, що саме ці сфери взаємодії не викликають суперечок між лідерами держав і роблять американсько-британські відносини тривалими. Натомість співробітництво в галузі політики, культури, економіки часто викликає суперечки. С. Марш, досліджуючи "особливі відносини", зауважує, що вони досить стійкі до двосторонніх потрясінь, змін обставин, за яких існують американсько-британські взаємини [12].

Постановка завдання. З огляду на вище вказане, метою статті є проаналізувати основні тенденції розвитку американсько-британських відносин за адміністрації Дональда Трампа, з'ясувати головні чинники, які вплинули на їх становлення в окреслених хронологічних межах.

Виклад основного матеріалу. "Особливі відносини" між Великою Британією та США оформилися у ХХ ст. в роки Другої Світової війни, коли держави спільно із іншими союзниками протистояли нацистській Німеччині. Пізніше військово-політичне співробітництво США та Великої Британії було необхідним для протистояння Радянському Союзу під час "холодної війни". Американсько-британські відносини продовжили незмінне існування і у сучасному світі, адже вони приносили значні вигоди обом сторонам. Для Сполучених Штатів Велика Британія стала надійним союзником у Європі. У той же час, британський уряд отримав у ролі головного партнера державу, що має найбільший вплив у світі, а також надпотужний військовий та економічний потенціал.

У ХХІ ст. відносини між США та Великою Британією розвивалися досить поступово, що відзначилося у тісній співпраці держав на міжнародній арені. У 2012 році вийшла спільна стаття президента США Барка Обами та прем'єр-міністра Великої Британії Девіда Кемерона під назвою "США та Велика Британія: найголовніше партнерство" ("United States and Great Britain: an

essential relationship"). Вже у назві статті наголошено на тому, що відносини між державами не просто особливі, а "обов'язкові", "найголовніші". Лідери держав описали співпрацю між країнами як "сердечне партнерство, союз визначений історією, традиціями та цінностями" [8]. Крім того, у статті було визначено пріоритет на продовження розвитку тісних стосунків між державами на майбутнє. За адміністрації Барака Обами (2009-2017) США та Велика Британія значно зблизилися між собою.

У 2016 році Велика Британія пережила політичну кризу. Значну частину населення країни охопили антиглобалістські настрої. На референдумі 23 червня 2016 року народ Британії прийняв рішення вийти з Європейського Союзу. Воно спричинило відставку Девіда Кемерона з поста прем'єр-міністра. Барак Обама, чий президентський строк добігав кінця, негативно оцінив прагнення Великої Британії вийти з Європейського Союзу. Вказані події збіглися з передвибірчою кампанією у Сполучених Штатах, що позначилося на риторичній кандидатурі у президенти: Дональда Трампа та Хіларі Клінтон.

Дональд Трамп вітав прагнення Великої Британії вийти з ЄС. Про це він офіційно заявив під час візиту до Шотландії [11]. Як відомо, він виступав за посилення імміграційних правил у США. Водночас Д. Трамп критикував політику ЄС щодо переселенців, зокрема стверджуючи, що наплив іммігрантів позначається на економічному благополуччі громадян. Він вказував, що вихід Британії з ЄС піде їй на користь. Очевидно, що це досить співзвучно із передвибірчими гаслами Дональда Трампа: "America first" ("Америка перш за все") та "Make America Great again" ("Зробимо Америку великою знову"). У такий спосіб кандидат у президенти прагнув провести паралелі між державами.

Після перемоги на президентських виборах 8 листопада 2016 року у США Дональд Трамп, як і кожен з його попередників, здійснив зміни в Овальному кабінеті. І одна з них стала, фактично, жестом доброї волі для Великої Британії. Новообраний президент повернув до кабінету б'юст Уїнстона Черчилля, що одразу було відзначено та освітлено у ЗМІ. Фігуру подарував 43-му президенту США Джорджу Бушу молодшому прем'єр-міністр Великої Британії Тоні Блер у 2001 році. Як відомо, Уїнстон Черчилль став першим, хто офіційно проголосив "особливі відносини" між США та Великою Британією у 1946 році. Уїнстон Черчилль вірив у необхідність такого союзу та наголошував на його вигодах для обох націй, котрі мають спільне історичне минуле та базуються на спільній культурі. Він вважав, що дві держави мусять об'єднати зусилля та налагодити тісну співпрацю для захисту демократичних цінностей. Присутність б'юсту видатного політика в Овальному кабінеті підкреслювала важливість міждержавних відносин. Саме тому, коли Барак Обама після інавгурації як 44-ий президент США у 2009 році замість б'юсту Черчилля встановив б'юст Мартіна Лютера Кінга, це викликало стурбованість стосовно його зовнішньополітичних орієнтирів. Однак, фактично, це не позначилось на відносинах між США та Великою Британією. Повернення б'юста Черчилля до Білого дому також викликало хвилю обговорення у ЗМІ стосовно майбутнього американсько-британських відносин.

Однією з особливих характеристик Дональда Трампа як політика та президента є його популізм. Більш того, стверджують, що перемога останнього на президентських виборах – це прихід епохи популізму в західні демократії [9]. Очевидно, що популізм – це один із

інструментів, який використовував Трамп для того, щоб здобути підтримку більшості населення США. Однак, надмірний популізм стає значним іміджевим ударом для того, хто до нього апелює. Тому подібна риторика негативно відобразилася на американсько-британських відносинах, адже Дональд Трамп дозволяв собі зайву критику зокрема й політичного життя у Великій Британії.

У червні 2017 року у Лондоні на мосту стався теракт, унаслідок якого загинуло 11 осіб та ще 48 було поранено. Відповідальність за злочин взяла на себе ІДІЛ (Ісламська держава). Дональд Трамп розкритикував мера Лондона Садик Хана, звинувативши його в бездіяльності протидії тероризму та росту злочинності в місті. Восени, після теракту в лондонському метро на станції "Парксонс Грін" Трамп гостро засудив Скотленд Ярд, стверджуючи, що у поліції знали про ймовірну атаку, однак не вжили необхідних заходів.

У листопаді 2017 року Трамп опублікував на своїй сторінці у Фейсбук відео ультраправої організації "Britain first", яка діє на території Великої Британії з 2011 року. Своїм головним завданням лідери організації вбачають боротьбу з імміграцією до Великої Британії. Теракти, що відбулися влітку та восени 2017 року, викликали хвилю негативних публікацій на сторінках організації у Твіттер та Фейсбук щодо мігрантів, які сповідують іслам. Наразі сторінки організації у соціальних мережах заблоковані, їхні публікації визнали такими, що розпалюють ворожнечу та ненависть. Саме один із таких дописів і опублікував Дональд Трамп, спричинивши в'їдливі докори британських ЗМІ.

Не склалися відносини у Дональда Трампа і з британською прем'єр-міністеркою Терезою Мей. Насамперед, президент США закидав британській політиці те, що вона не докладає достатніх зусиль для реалізації Брекзиту. Дональд Трамп радив Терезі Мей дотримуватися жорсткого сценарію виходу з ЄС, а в разі його недотримання погрожував не підписати з Великою Британією торгову угоду. Даний документ має надважливе значення, оскільки вільна торгівля із США дозволила б Британії подолати економічні труднощі. Непідписання угоди мало би наслідком економічну кризу в Британії. Тереза Мей, у свою чергу, була прихильницею м'якої стратегії Брекзиту без повного розривання зв'язків із Європейським Союзом. Вона підготувала план дій, згідно з яким Велика Британія та ЄС мали б утворити спільну зону вільної торгівлі. Однак, така пропозиція не викликала схвалення з боку європейської спільноти та не була підтримана парламентом Великої Британії. Неспроможність Терези Мей виробити чіткий план дій щодо Брекзиту стала головною причиною її відставки у 2019 році. Крім того, між державами трапилося непорозуміння стосовно Ірану. США звинуватили ІРІ в недотриманні угоди Спільного всеосяжного плану дій та розробках ядерної зброї. Дональд Трамп увів низку санкцій проти Ірану та закликав до відповідних дій держави ЄС, включно з Великою Британією [1].

Попри напругу, що виникла між США та Великою Британією, все ж мали місце офіційні візити лідерів держав, що є важливою характеристикою "особливих відносин". У ХХ-ХХІ ст. кожен американський президент хоча б один раз упродовж каденції відвідав Велику Британію з офіційним візитом. Вперше до колишньої метрополії завітав Вудро Вільсон, який зустрівся з прем'єр-міністром Британії Ллойд Джорджем та королем Георгом V. Поїздки не здійснив лише Франклін Делано Рузвельт, утім, він запросив Георга V до США. Тоді

британський монарх вперше приїхав до Сполучених Штатів [16]. Надалі один раз Британію відвідали Г. Трумен та Дж. Картер, двічі Дж. Кеннеді, тричі Р. Рейген, Р. Ніксон, Дж. Буш старший, п'ять візитів здійснив Дж. Буш молодший та Б. Обама, а лідером став Б. Клінтон, який шість разів відвідав "Туманний Альбїон". Варто зазначити, що найбільш виражений та близький характер "особливі відносини" мали в період, коли цілковитого порозуміння між собою досягали лідери двох держав. Класичним прикладом звісно є Р. Рейган і М. Тетчер, Дж. Буш та Т. Блер, Б. Обама й Девід Кемерон. Водночас відзначимо, що непопулярність американського президента у Великій Британії не обов'язково позначалася на якості міждержавної співпраці.

Коли у 2018 році стало відомо, що Дональд Трамп здійснить свій перший візит у ролі президента до Великої Британії, це викликало значний суспільний резонанс. Дався в знаки й надмірний популізм американського президента, і його неоднозначні заяви стосовно національних меншин та мігрантів, а також постійна критика дій британського уряду. Була зареєстрована петиція, за допомогою якої сподівалися скасувати офіційний візит президента США, адже вона набрала понад 1,8 млн підписів [14]. Неприйняття Дональда Трампа у Великій Британії досить яскраво демонструють соціологічні опитування та їх аналіз. У 2017 році лише 28% британців вважали, що він буде хорошим президентом і тільки 16% населення вірили в те, що американсько-британські відносини будуть тісними. Для порівняння було проведене опитування стосовно ставлення британців до президентства Барака Обами (2009-2017), згідно з яким 91% респондентів назвали його хорошим президентом. Населення Об'єднаного Королівства у більшості не схвалювало політику Дональда Трампа стосовно будівництва стіни на кордоні з Мексикою (80%), виходу США з кліматичних угод (84%), тиску на Іран (59%), обмеження в'їзду громадян з мусульманських країн (59%)[10]. Однак, непопулярність американського президента у Великій Британії не обов'язково позначалася на якості міждержавної співпраці. Країни залишалися стратегічними партнерами та головними союзниками на міжнародній арені, тому візит Дональда Трампа до Альбїону не міг не відбуватися.

Щоправда, строки приїзду президента США до Великої Британії неодноразово переносилися, і до першого офіційного візиту в Лондон Трамп уже відвідав низку країн. Зокрема, у 2017 році він побував у Саудівській Аравії та Ізраїлі, що яскраво продемонструвало зовнішньополітичні орієнтири новообраного президента США. Головна мета близькосхідних вояжів – можливість утворення коаліції проти Ірану. Цього ж року Дональд Трамп відвідав з офіційними візитами Італію, Німеччину, Францію, Бельгію, Польщу, Ватикан, після чого здійснив турне до країн Східної Азії. Натомість, Велика Британія ігнорувалася американським президентом, і це дало підстави для висновку про розмивання "особливих відносин" та втрату їх колишньої сили. Втім, тимчасові непорозуміння між державами, спровоковані особистісним фактором, не могли зруйнувати відносини, що вибудовувались протягом тривалого часу з кінця Другої світової війни.

Перший офіційний візит Дональда Трампа до Великої Британії відбувся у липні 2018 року. Він супроводжувався масовими протестами у британській столиці, що відбувались з вимогою повернутись додому, однак це не завадило формальній програмі. Дональд Трамп відвідав

Бленхеймський палац, у якому народився Уїнстон Черчилль, а наступного дня дав спільну прес-конференцію з Терезою Мей. Фактично, вони підтвердили наявність між США та Великою Британією "особливих відносин". Попри те, що у Мей і Трампа був ряд розбіжностей у політичних поглядах, американський президент часто критикував британського прем'єра, держави продовжували тісно взаємодіяти передусім у військовій та розвідувальній сфері. Не менш важливою складовою залишилася й економічна співпраця. До того ж, Велика Британія потребувала нової торгової угоди зі Сполученими Штатами, тож прийом можна вважати кроком назустріч та пошуком компромісу. З американським президентом зустрілася також королева Єлизавета II.

8 травня 2019 року державний секретар США Майк Помпео, перебуваючи в Лондоні, зауважив, що Сполучені Штати та Велика Британія "об'єднані спільною історією та спільною культурною спадщиною". Вже за місяць, 3-5 червня 2019 р. Дональд Трамп вдруге приїждить до Лондона для відзначення 75 річниці спільної військової операції союзників у Нормандії під час Другої Світової війни 6 червня 1944 року. Тому даний візит варто відмітити як знакову подію, що засвідчила наявність спільної історичної пам'яті, гідної вшанування. Королева Єлизавета II прийняла Дональда Трампа в Букінгемському палаці. І королева, і президент США наголосили, що співпраця та дружба між державами закріплені навечно. Як відомо, королева Об'єднаного Королівства не ухвалює важливих політичних рішень, але вона є виразником політики держави. Отже, аудієнція Єлизавети II додатково продемонструвала прагнення уряду Великої Британії до покращення американсько-британських відносин. Під час зустрічі з Терезою Мей Дональд Трамп обговорив підписання двосторонньої торгової угоди. При цьому ключовою умовою домовленості був вихід Британії з ЄС. Вкотре президент США наголосив, що він вітає це рішення британської нації як самодостатньої та сильної.

24 травня 2019 року Тереза Мей оголосила, що вона піде з посади прем'єр-міністра Великої Британії. Відставка була обумовлена відмовою британського парламенту підтримати запропонований нею план виходу з ЄС. Через це довелося тричі переносити процедуру Брекзиту. Дональд Трамп зі свого боку не залишив подію без уваги й одразу зазначив, що хотів би бачити на посаді прем'єр-міністра Бориса Джонсона – члена консервативної партії, а також колишнього міністра закордонних справ Об'єднаного Королівства. Ключовою підставою для заяви президента США стало те, що Джонсон був прихильником жорсткого Брекзиту. Врешті у липні 2019 року Борис Джонсон зайняв пост прем'єр-міністра Великої Британії й одразу отримав привітання від Дональда Трампа. Між новим прем'єром Британії та президентом США дуже часто проводили паралелі, преса назвала Джонсона "Британським Трампом". Пов'язано це з кількома факторами: по-перше, вони неодноразово висловлювали підтримку політичному курсу один одного, були схильні до епатажності в політичній діяльності. Під час прем'єрства Бориса Джонсона Дональд Трамп також відвідав Велику Британію, однак відбулося це в контексті зустрічі держав-учасників НАТО.

США та Велика Британія в добу адміністрації Трампа продовжили тісну взаємодію у сфері збереження спільної безпеки, проблем що стосуються боротьби з тероризмом, зокрема під час війни на Близькому Сході проти ІДІЛ. У січні 2020 року Дональд Трамп запропо-

нував план врегулювання "палестинської проблеми", підтриманий Борисом Джонсоном. Відносини США та Великої Британії також мають вагомий вплив на функціонування НАТО, оскільки країни роблять найбільший грошовий внесок, а також є найсильнішими у військово-політичному альянсу у 2018 р. саме США та Британія лобювали ідею реформування НАТО, апелюючи до загроз тероризму та нестабільної ситуації у Східній Європі.

Для США Велика Британія залишилася головним і найсильнішим європейським союзником у галузі військової співпраці. У Британії функціонують спільні зі Сполученими Штатами радіолокаційні системи, розвідувальні центри, центри планування спецоперацій. На території королівства діє американський військовий аеродром, на якому базуються винищувачі F-15. Окрім того країни домовилися про утворення об'єднаної авіаносної ударної групи [17].

На високому рівні залишилася й економічна американсько-британська співпраця. У 2019 р. американські інвестиції в економіку Британії склали \$851,4 млрд, зворотні інвестиції становлять \$500 млрд. Велика Британія залишається головним торговим партнером США. За оцінками експертів, експорт США до Великої Британії склав \$118 млрд. У той же час британський експорт до США становить \$100,3 млрд [17]. Упродовж 2017-2018 рр. між США та Великою Британією утворювалися спеціальні робочі групи, які досліджували можливості міждержавних науково-технічних, економічних, інвестиційних проєктів. У 2017 році держави уклали договір про науково-технічну співпрацю [18].

Висновки. Отже, за адміністрації Дональда Трампа "особливі відносини" США та Великої Британії залишилися пріоритетною ціллю для обох держав. Дональд Трамп, Тереза Мей та Борис Джонсон неодноразово офіційно заявляли про близькість та важливість американсько-британських відносин. При цьому, вони апелювали до історичних традицій, спільної історичної пам'яті та близькості культури обох держав. Дональд Трамп традиційно для американських президентів відвідав Велику Британію та мав аудієнцію у королеви Єлизавети II. Водночас, американський президент дозволяв собі критикувати дії британського уряду та Терези Мей у питаннях, що стосувалися Брекзиту і боротьби проти Ірану. Він також закликав Велику Британію обмежити в'їзд до країни іммігрантам-мусульманам. Унаслідок вказаних чинників Дональд Трамп мав низький рівень симпатії серед населення Королівства. Тереза Мей, яка була прихильницею м'якого Брекзиту та поступового виходу Британії з ЄС, була вимушена балансувати у зовнішній політиці між США та Європою. З її наступником, Борисом Джонсоном, американський президент одразу знайшов спільну мову. За час каденції Дональда Трампа незмінною залишилася військова та розвідувальна співпраця держав. Також обидві країни прагнули підписання нової торгової угоди. Таким чином, найголовніші сфери американсько-британської співпраці залишилися без змін, тож індивідуальний фактор не зміг істотно вплинути на руйнацію "особливих відносин".

Список використаних джерел

1. Луценко Н. Близькосхідна політика адміністрації Дональда Трампа: конфронтація з Іраном (2017-2020) / Н. Луценко // Часопис української історії. – 2020. – 42. – С. 92-99.
2. Мітрофанова О. Стратегічне партнерство Великої Британії зі США / О. Мітрофанова // Проблеми міжнародних відносин. – 2014. – 120. – С. 196-207.
3. Олійник О. Еволюція сутності особливих відносин / О. Олійник // Політологічні студії. – 2010. – 1. – С. 42-51.

4. Пик С. Особливі відносини США та Великої Британії: розвідувальна сфера / С. Пик // Вісник Львівського національного університету. Міжнародні відносини. – 2017. – 42. – С. 117-122.
5. Пик С. США – Велика Британія: "особливі відносини" / С.М. Пик. – Київ: Знання, 2006. – 283 с.
6. Трамп назвав своїх фаворитів на пост нового прем'єра Великобританії [Електронний ресурс] // Deutsche Welle. – Режим доступу: <https://bit.ly/2RpBCwo>
7. Яковенко Н. Велика Британія в сучасній системі міжнародних відносин: заявка на європейське лідерство / Н.Л. Яковенко. – Київ: Науковий світ, 2003. – 227 с.
8. Obama B., Cameron D. United States and Great Britain: an essential relationship / Barack Obama, David Cameron // The Guardian. – 2012. – March 13. – Режим доступу: <https://bit.ly/33U8P62>.
9. Bonikowski B. Trump's populism. The mobilization of Nationalist Cleavages and the Future of US Democracy [Електронний ресурс] / Bart Bonikowski // When Democracy Trumps Populism: Lessons from Europe & Latin America, edited by Kurt Weyland and Raúl Madrid. – New York: Cambridge University Press, 2019. – Pp. 110-131. – Режим доступу: <https://bit.ly/3tQAjny>.
10. Clements B. British public opinion and UK-US relations: "We like you a lot but we don't much like your president" [Електронний ресурс] / Ben Clements // The London school of economics and political science. – 2019. – June 3. – Режим доступу: <https://bit.ly/3yjZjXK>.
11. MacAskill E. Donald Trump arrives in UK and hails Brexit vote as "great victory" [Електронний ресурс] // Ewen MacAskill. – The Guardian. – 2016. – June 24. – Режим доступу: <https://bit.ly/3ylcPdJ>.
12. Marsh S. The US, BREXIT, Anglo-American relations [Електронний ресурс] / Steve Marsh // Journal of Transatlantic Studies. – 2018. – P. 1-23. – Режим доступу: <https://doi.org/10.1080/14794012.2018.1482713>.
13. Oliver T. Making the special relationship great again? [Електронний ресурс] / Tim Oliver, Michael Williams. – Режим доступу: <https://bit.ly/3hzFSnW>.
14. Prevent Donald Trump from making a state Visit to the United Kingdom [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Run7Ym>.
15. Pitts-Tucker A. Analysing the Special Relationship between the US and UK in a Transatlantic Context [Електронний ресурс] / Anna Pitts-Tucker // E-International relations. – 2020. – August. – Режим доступу: <https://bit.ly/3tRvXfW>.
16. Franklin D. Roosevelt Presidential library and museum, The British Royal visit [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3wnnNxz>.
17. Mix D. E. The United Kingdom: Background, Brexit, and Relations with the United States [Електронний ресурс] / Derek E. Mix. – Congressional Research Service, 2021, April 16. – Режим доступу: <https://bit.ly/3fDuDIA>.
18. UK/USA: Agreement on Scientific and Technological Cooperation [TS No.25/2017] [Електронний ресурс] // GOV.UK. – Режим доступу: <https://bit.ly/3vaVnq4>.

References

1. Lutsenko, N. (2020). Donald Trump's administration Middle East policy: confrontation with Iran (2017-2020). *Journal of Ukrainian History*, 42, 92-99. [In Ukrainian].
2. Mitrofanova, O. (2014). Strategical partnership of Great Britain and USA. *Actual problems of international relations*, 120, 196-207. [In Ukrainian].
3. Oliynyk, O. (2010). Evolution of special relationship. *Political studies*, 1, 42-51. [In Ukrainian].
4. Pyk, S. (2017). Special relationship of the USA and Great Britain in the intelligence field. *Bulletin of Lviv national university. International relations*, 42, 117-122. [In Ukrainian].
5. Pyk, S. (2006). *USA – Great Britain: special relationships*. Kyiv: Knowledge. [In Ukrainian].
6. Trump named his favorites for the post of the new prime-minister of Great Britain. (2019, June). *DW*. <https://bit.ly/2RpBCwo> [In Russian].
7. Yakovenko, N. (2003). *Great Britain in modern system of international relations: an application for European leadership*. Kyiv: World of science. [In Ukrainian].
8. Obama, B., Cameron, D. (2012, March 13). United States and Great Britain: an essential relationship. *The Guardian*. <https://bit.ly/33U8P62>.
9. Bonikowski, B. (2019). Trump's populism. The mobilization of Nationalist Cleavages and the Future of US Democracy. In Kurt Weyland & Raúl Madrid (Eds.) *When Democracy Trumps Populism: Lessons from Europe & Latin America*. <https://bit.ly/3tQAjny>.
10. Clements, B. (2019, June 3). British public opinion and UK-US relations: "We like you a lot but we don't much like your president". *The London school of economics and political science*. <https://bit.ly/3yjZjXK>.
11. MacAskill, E. (2016, June 24) Donald Trump arrives in UK and hails Brexit vote as "great victory". *The Guardian*. <https://bit.ly/3ylcPdJ>.
12. Marsh, S. (2018). The US, BREXIT, Anglo-American relations. *Journal of Transatlantic Studies*. <https://core.ac.uk/download/pdf/160275904.pdf>.
13. Oliver, T., Williams, M. (2017, January). Making the special relationship great again? *LSE Ideas*. <https://bit.ly/3hzFSnW>.
14. Petition. Prevent Donald Trump from making a state Visit to the United Kingdom. *Petitions. UK Government and Parliament*. <https://bit.ly/2Run7Ym>.
15. Pitts-Tucker, A. (2020, August). Analysing the Special Relationship between the US and UK in a Transatlantic Context. *E-International relations*. <https://bit.ly/3tRvXfW>.
16. The British Royal visit. *Franklin D. Roosevelt Presidential library and museum*. <https://bit.ly/3wnnNxz>.
17. Mix, D. E. (2021, April 16). The United Kingdom: Background, Brexit, and relations with the United States. *Congressional Research Service*. <https://bit.ly/3fDuDIA>.
18. UK/USA: Agreement on Scientific and Technological Cooperation [TS No.25/2017]. <https://bit.ly/3vaVnq4>.

Надійшла до редколегії 24.05.21

N. Lutsenko, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

EVOLUTION OF SPECIAL RELATIONSHIP BETWEEN US AND UK DURING DONALD TRUMP'S ADMINISTRATION

An article is an attempt to study "special relationships" between the United States and Great Britain. The author mentioned that the presidential elections in the USA and the fact that Donald Trump became a new president reflected on the relationships between the United States and Great Britain. The attention is given to the role of personality in states' relationships. The article illustrates that Donald Trump's populism in his speeches played a negative role for making stable relationships with the UK. More specifically, Donald Trump's criticism of London's mayor Sadiq Khan, Scotland Yard evocated a negative social reaction in Great Britain. As shown in the article, the citizens of the United Kingdom were shocked by Donald Trump's islamophobia and his Facebook post of the far-right organization "Britain first". Indeed, it was the reason for massive protests during Donald Trump's official visit to the United Kingdom in 2018. The reference should be made to the fact that in 2016 the UK citizens decided to leave European Union. Despite the fact that Donald Trump approved this decision he criticized British prime-minister Theresa May for soft Brexit. As shown in the article contrary to the strong criticism of the British government Donald Trump visited Great Britain three times during his presidential term. These official trips were directed on normalization of Anglo-American relationships. Queen Elizabeth twice met Donald Trump and they both mentioned that special relationships are important for their countries. Research has shown that during Boris Johnson's premiership US-UK relations became stronger. This factor is due to close Trump's and Johnson's political views. The article illustrates that the United States and Great Britain still have special relationships. Countries have strong intelligence, military and nuclear cooperation. Both the US and the UK are still key economical partners and they are interested in safety relationships.

Keywords: special relationship, the USA, the United Kingdom, history of international relations, Donald Trump, Theresa May, Boris Johnson.